

dS + OPINIE

WEG MET HET 19DE-EEUWSE GEVANGENISWEZEN

De tijd van kerkers en vergeetputten is voorbij

21 MEI 2016 OM 03:00 UUR | Hendrik Moeys en Helene De Vos

In de fond zijn onze gevangenen vandaag nog altijd collectieve opsluitplaatsen voor fraudeurs, drugsdealers en pedofielen, met weinig perspectief op een succesvolle herkansing. Dit is het moment om een eigentijds systeem op poten te zetten, schrijven **Hendrik Moeys** en **Helene De Vos**.

‘In het huidige individuele regime kun je het leven in de gevangenis niet in overeenstemming brengen met het leven erbuiten.’ Eric Vidal/belga

Wie? Historicus verbonden aan KADOC-KU Leuven, criminologe verbonden aan het Leuvens Instituut voor Criminologie (FWO/KU Leuven).

Wat? De visie op straffen en hoe je recidive voorkomt, is geëvolueerd. Helaas weerspiegelt zich dat amper in onze detentiepraktijk.

Als de aanslepende staking van de cipiers één voordeel heeft, dan wel dat er zich na jarenlange onverschilligheid eindelijk een debat over de Belgische gevangenissen ontwikkelt. Hoewel Europa er ons land al jarenlang voor op de vingers tikt, ontstaat nu pas een terechte golf van verontwaardiging over de grove schendingen van de rechten van gedetineerden.

Criminologen waarschuwen al jaren voor de risico's van de zogenoemde 'detentieschade' die gedetineerden in onze gevangenissen oplopen. Daardoor daalt de kans aanzienlijk dat ze zich succesvol re-integreren en stijgt dus de kans op recidive. Dat besef sijpelt eindelijk in. Ook gevangenisdirecteur Hans Claus en een groepje gelijkgezinden ijveren al jaren voor kleinere, meer gedifferentieerde detentiehuisen, en het nieuwe masterplan gevangenissen zet enkele voorzichtige stappen in die richting.

Maar het fundamentele probleem wordt helaas nog steeds over het hoofd gezien: het gevangeniswezen en de gevangenissen zoals wij die kennen zijn een 19de-eeuwse verwezenlijking. Niet alleen in hun architectuur en infrastructuur, maar ook in hun interne regime en achterliggende principes.

Wat baat meer opvangcapaciteit...

In tussentijd is de maatschappelijke en sociale context radicaal gewijzigd. Tweehonderd jaar geleden geloofden hervormers nog dat gedetineerden 'herboren' konden worden na een strikt individueel regime in isolatie gecombineerd met een doorgedreven religieus-moreel offensief. De keuze voor grote inrichtingen en individuele opsluiting reflecteerde dat geloof.

Maar de visie op straffen is geëvolueerd. En natuurlijk is er door de groeiende focus op mensenrechten, re-integratie en recidive-reductie wel wat veranderd in de interne organisatie van het gevangenisregime. Maar het is jammerlijk dat die pogingen om de gevangenissen aan te passen aan de veranderde context, botsen

op de grenzen van de gevangenissen en het regime van individuele opsluiting zelf. Het in de basiswet vastgelegde principe van ‘normalisering’ wil het leven in de gevangenis zo veel mogelijk in overeenstemming brengen met het leven erbuiten, maar het is zeer de vraag of dat überhaupt kan binnen de gevangenissen met hun individuele regime van vandaag. De opeenvolgende ministers kunnen wel pronken met pogingen om de opvangcapaciteit te verhogen en zo de meest mensonterende gevolgen van overbevolking te counteren, maar aan de kern van het probleem wordt niets gedaan. Nieuwe gevangenissen zijn nog steeds gigantische collectieve strafinrichtingen waar fraudeurs, bendeleden, zakkenrollers, drugsdealers en pedofielen samen terechtkomen in een strak regime van individuele opsluiting, met weinig perspectief op een succesvolle herkansing.

Van straathoek naar cel

Bovendien lijken we iets vergeten te zijn wat zelfs beleidsmakers in de 19de eeuw al heel goed beseften: dat een gevangeniswezen slechts efficiënt kan werken als het ingepast is in het bredere geheel van sociaal beleid. Als er bezuinigd wordt op straathoekwerkers en maatschappelijk assistenten, komen mensen die geen sociale of financiële alternatieven hebben en een uitweg zoeken in de criminaliteit ook in de gevangenis terecht. Als bijvoorbeeld subsidies worden geschrapt voor de laagdrempelige begeleiding van kwetsbare drugsverslaafden, zoals vorig jaar in Antwerpen gebeurde, kan dat bijna niet anders dan zich vertalen in meer drugsdelicten. Als sommige gedetineerden na het einde van hun straf uit de gevangenis komen met niet meer dan een hoopje kleren en wat zuurverdiende centen uit gevangenisarbeid en er is niemand om hen te helpen bij de re-integratie, dan is het geen verrassing als die mensen opnieuw in het criminele milieu en later opnieuw in de gevangenis verzeilen. Al in de negentiende eeuw werden, volgens de toen geldende paternalistische en disciplinerende normen, door de staat gesubsidieerde ‘patronagecomités’ opgericht, waarbij gedetineerden van dichtbij gevolgd en geholpen werden na hun invrijheidsstelling. Men wist dat preventie en repressie twee zijdes van dezelfde medaille zijn.

Laten we deze crisis eindelijk aangrijpen als een kans om ons gevangeniswezen te herbekijken in zijn geheel in en in zijn essentie: laten we inrichtingen bouwen die model staan voor wat we vandaag de dag van strafinrichtingen verwachten en laten we deze inrichtingen opvatten als een deel van een veel breder sociaal

beleid; niet als een negentiende-eeuwse traditie die in stand gehouden wordt zonder veel aandacht voor de veranderde maatschappelijke context, voor de veranderde visie op straffen of voor de verwezenlijkingen van wetenschappelijk onderzoek van criminologen.

Hendrik Moeys en Helene De Vos

Als de subsidies voor de begeleiding van kwetsbare drugsverslaafden worden geschrapt, dan kan dat bijna niet anders dan zich vertalen in meer drugsdelicten

ALLE ARTIKELS VAN DE LAATSTE 24 UUR » (/NIEUWS/MEEST-RECENT)

Meer?

Lees de volledige krant digitaal.

(<http://www.standaard.be/plus/ochtend>)